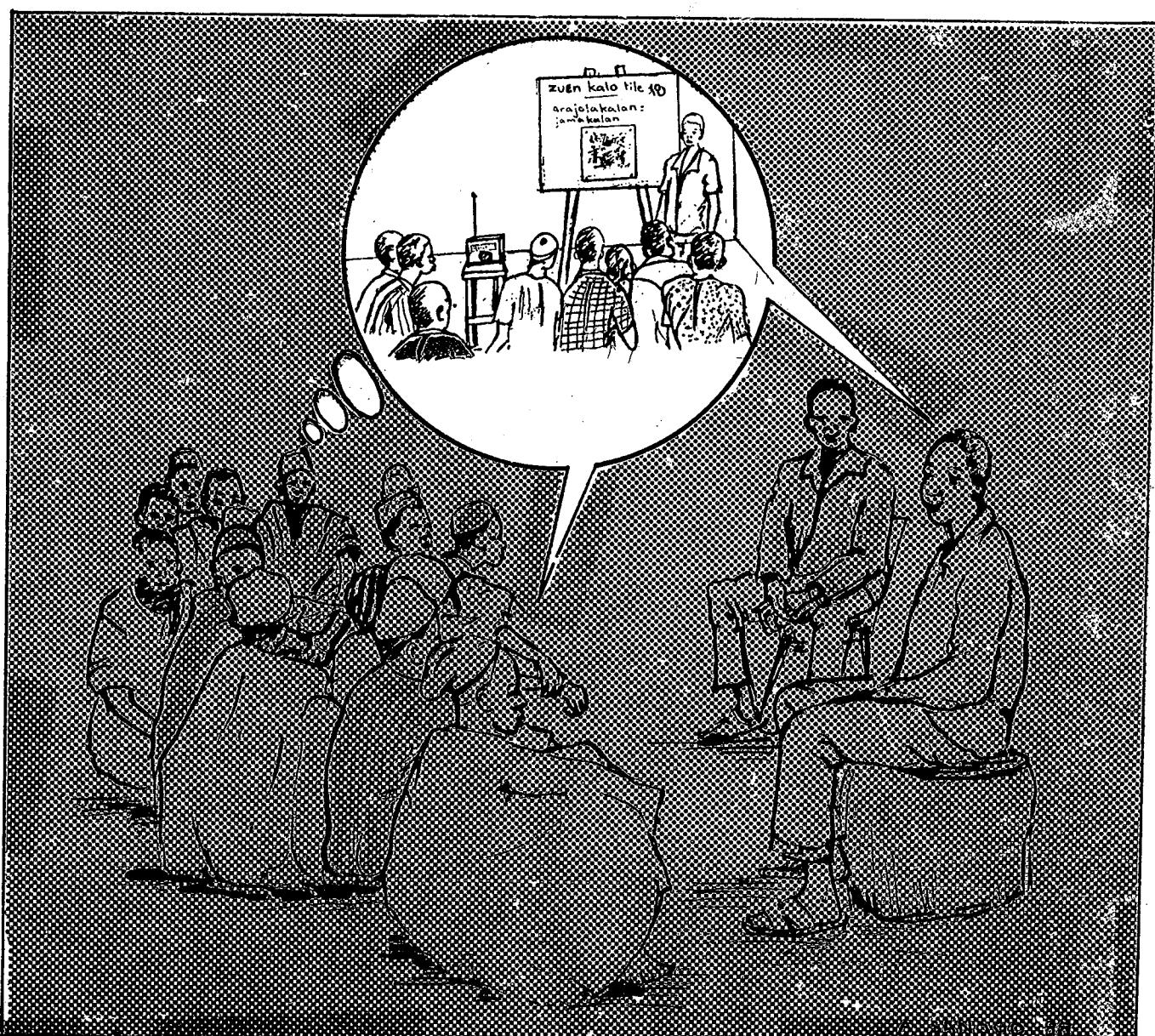

BALIKUKALANFORO JOYORO KA BON

KOTE LABOJEKULU

Balikukalan baarada neemgo	: Berehima Dunbuya
Bolijekulu kuntigi	: Denba Konare
Nataliye dilanbagaw	: Amadu Sanogo
Kumakan sebenbagaw	: Daramani Tarawele : Denba Konare : Amadu Sanogo
Dilanbagaw	: Mamadu Keyita : Mahamadu A. Mayiga : Mamu Dante
Jatalaw	: Burama Gariba Sise : Mariselen Jara
Jensenbagaw	: Dama Sanba Jalo

Balikukalan baarada Gafedilanyoro
Bamako MALI - 1988 Zuwenkalo

n e b i l a

Kot^e ka k^olo^sili b^ara f^en kelen kan balikukalan na.0 de ye k'a fo ko balikukalan b^e m^en y^oro d^ow la k'a soro a ma n^o bo; wa n'a y^ere ye n^o bo, a b^e laban ka jo ka k^en^e bila kalanbaliya dibi ye tuguni.0 te masoro d^o w^ere f^e, balikukalanso musakaw talibaliya k^o; bawo, baliku^kalan b^e balola y^oro caman na k'a sababu k^e k^okand^em^e ye.

An b^ee b'a d^on k^ed^em^e te yen min te kotige. An b^ee b'a d^on fana k'a fo ko n'i y'a ye d^em^e b^e f^en p^e, o k'a soro i y^ere b^e d^o k^e i y^ere ye. A b^e fo o lahalaya la, ko: « sanni i ka mog^o son j^ege la, i k'a dege komon na ».0 kuma in n'a k^oro b^e n^ogo n na.

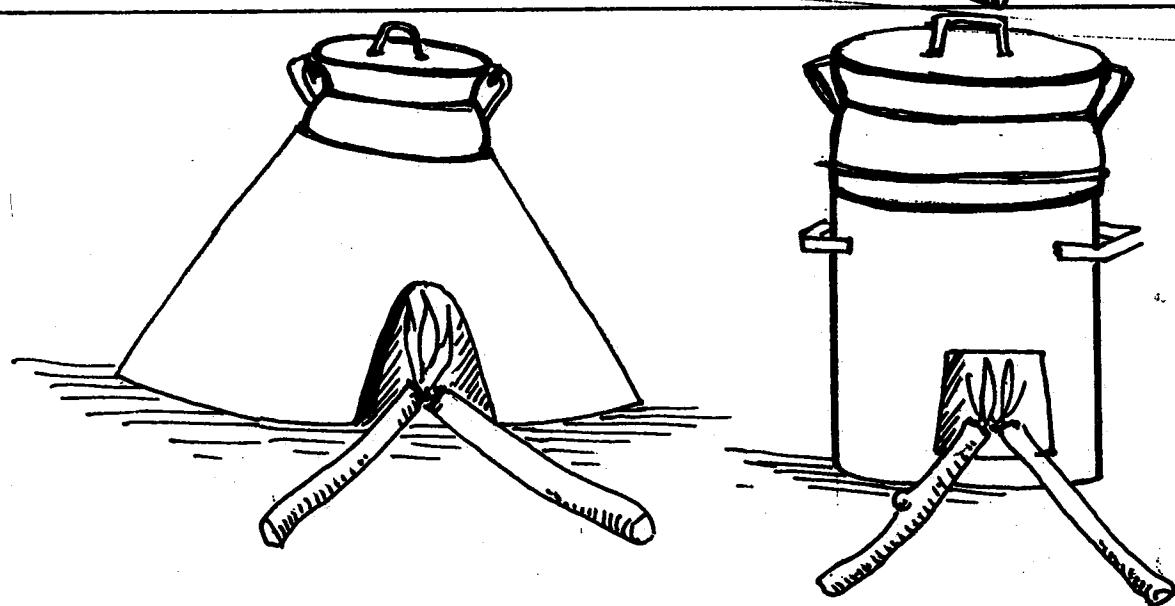
O hukumu k^ono, kot^e nimoro tan ni kelennan ye misali ta Ngolobugu balikukalanso ka y^ere ta kan. Ngolobugukaw ye hakili numan soro ka feere n^onama tige, n'o ye balikulanforo ye, walasa u ka balikukalanso b'a y^ere ta, ka jo ni balikalan musaka b^e ye.

K^okand^em^e nana o, a ma na o, kalan te jo Ngolobugu dugu k^ono. Kalan j^obaliya k^era sababu ye Ngolobugukaw b^e ma n^o ka se k'u y^ere woloma b^on^og^olasiraw kan, i n'a fo k^en^eya, sirabadilanw n'o n^ogo n.

Dugu b^ee n'a sigicogo, dugu b^ee n'a ka soroferew; Kot^e n'a nini duguw f^e, b^ee ka hakilina numan ta, ka **baliku^kalanforo bin.**

balikukalan baara n^omog^oba.

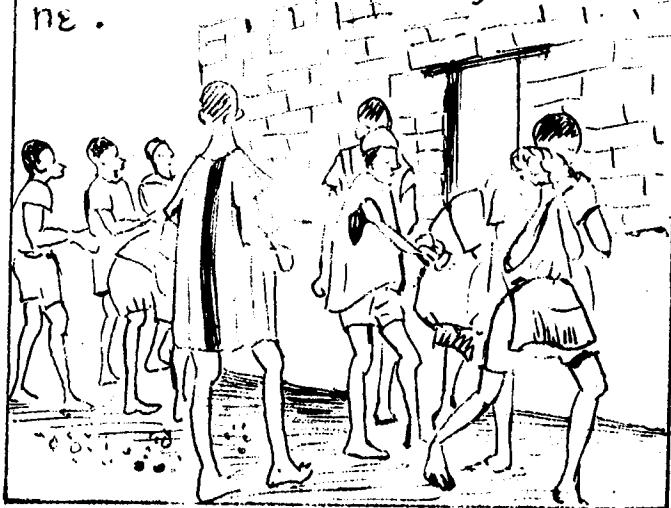
JA NI KUNGO KELELI SIRA JUMAN DO YE GAKURU DANA YE
MALI JAMANA BAKO : JOLIBA NI SENEGALI

Balikukalan tun yoboyabar.a.
Ngolobugu dugu kono.

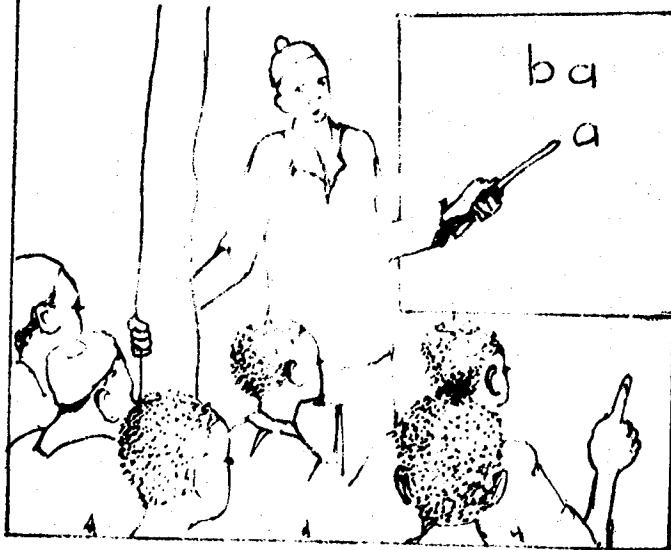
Jamakalan kera sababu ye
ka hakili kura don dugum...
gow la. U ye kalanso joli dami-
ne.

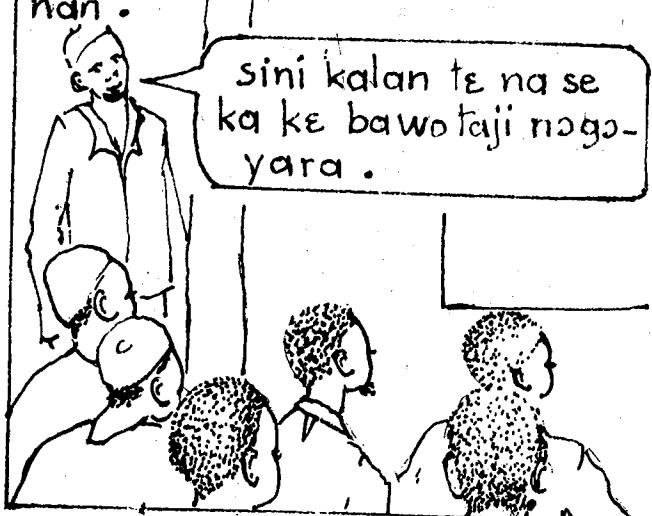
Madu ye dugu animaterye.
Abu ye warimarala ye.

mogo daimadaw tun be kalan
ke kalanso kono...

... ka kalo kelen teme, ka ka-
lo fila teme fo kalo saba ba-
han.

N'hi Abu bel se du-
gutigi ma k'a ne-
fo a ye.

U sera dugutigi ma .

Dugutigi an sera i ma tu-
gun tajiko dela

An tun y'a nini kalandenw
fe, u ka duuru-duuru sa-
ra, nka wari te ka don...

Denmisenw, waati
ka gelen de ! ko
ka nispng sara
sanni kalosa ce

An dun b'a ke cogo di ?

Waati ka gelen. A't'a laje
ka kalan in lajo .

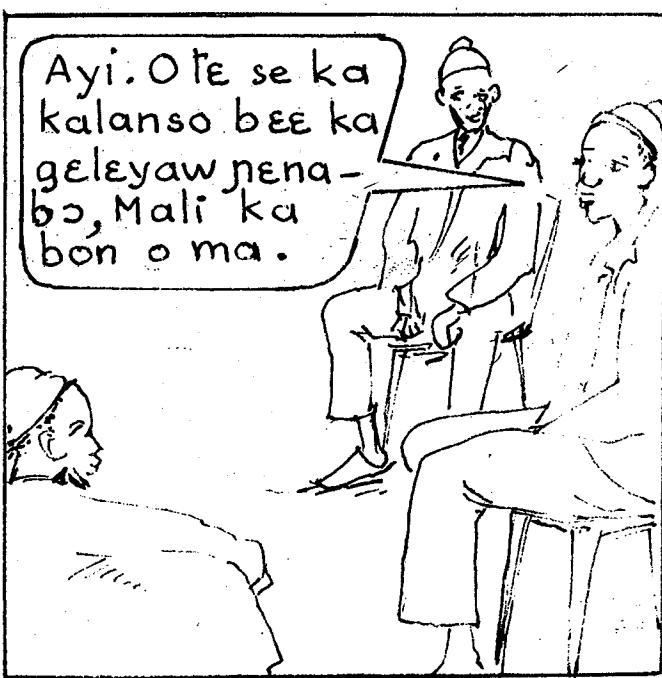
N'an ye kalan lajo an
be segin kalanbaliya
dibi la ..

O ye tijé ye. An du b'a
ke di? Fo n'an ye de-
me jini balikukalan
baarada fe?

Ayi. O te se ka
kalanso bee ka
geleyaw nena-
bo, Mali ka
bon o ma.

Dugutigi ye kuma kunce.

O tumana, den misenw
a'ye faa alaje aw
ni jongon ce.

O duguje u ye jongon
soro galu kan ka kama
caman fo walasa ubi
feere soro min b'a to ku-
lan te jo.

U benna foroko kan. Tile-
matun don, uma kalan ja.
Ni faji fun ma soro don min,
utun be kalan ke jiri koso
walima gala kan.

An benna foroko kan.
Abu ni Madu taara a fo
dugutigi ni cekorobaw ye.

Abu ni Madu sera dugutigi ni konseyiw ma...

...An benna a kan ka foro bo. Ni samiya jena, o sora be feere kataji san.

Wari in be kekataji san, ka kalan mago minsen werew yenabo.

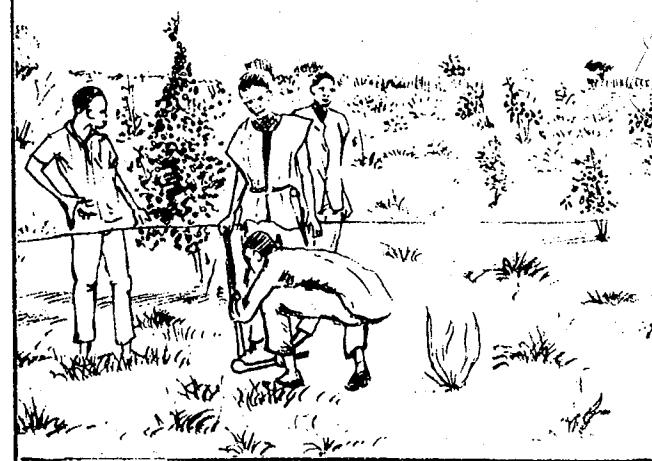

Dugutigi ye kuma kunce.

Denminsenw, a hakinataw jena.
Aw y'a jija walasa dugu be taaj ne.

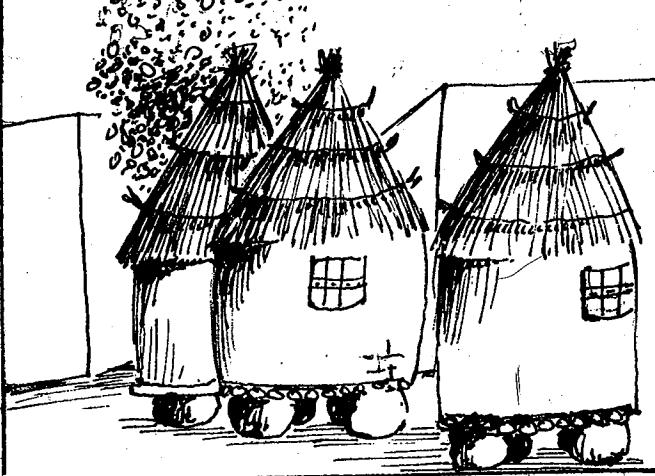
Samiya surunyalen, u ye balikukalanforo labenni damine.

U ka foro jena kosebe.

Samiya banna, suman sora-
la ka bondon saba fa.

Sannifeere don, baliku-
kalandenw ye wari ca-
man sora.

U ni dugumgaw ye laje-
ba ke.

Dugutigi, an nana bone
lase aw ma, samiya diya-
ra.

Mogow ye kuma ta -

A fo nin wari bee be
don kalan na?

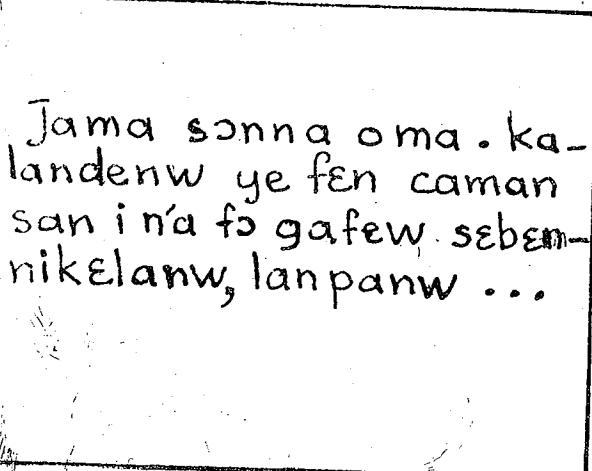
Balikukalan te jayor di
mago ma seriwusidaw la,
a fo an t'a laje ka wari in
mara ka gele yaw kunben

Dugu animatere ye kuma ta.

An be balikukalan ke
ka bs dibi la, ka don-
niyaw sora, k'an kun-
kow nenabs ...

Don do kalan so kono...

An te bataki ci bali-kukalan nemogow ma, ka kunnafoniw nini arajolakalan kan?

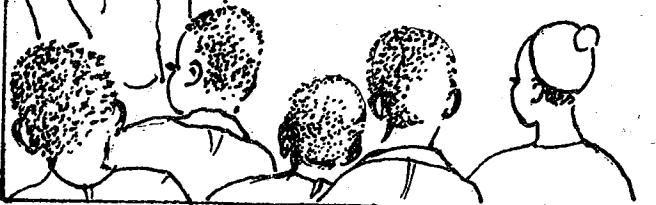

U ye bataki seben ka ci balikukalansoba la.

Jaabi nana ka bo Bamako

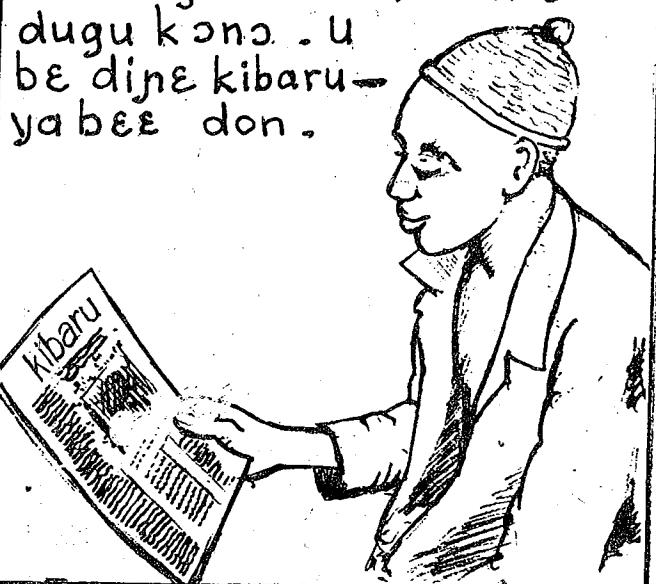
U b'an fo. U ko an k'an jija foroko la. K'an. ka to ka arajo lamen wuladaw fe. U be kunnafoni nafa-maw di balikukan kan.

kabini o don, kalandenw be to ka arajo lamen, kajogon san hakili la.

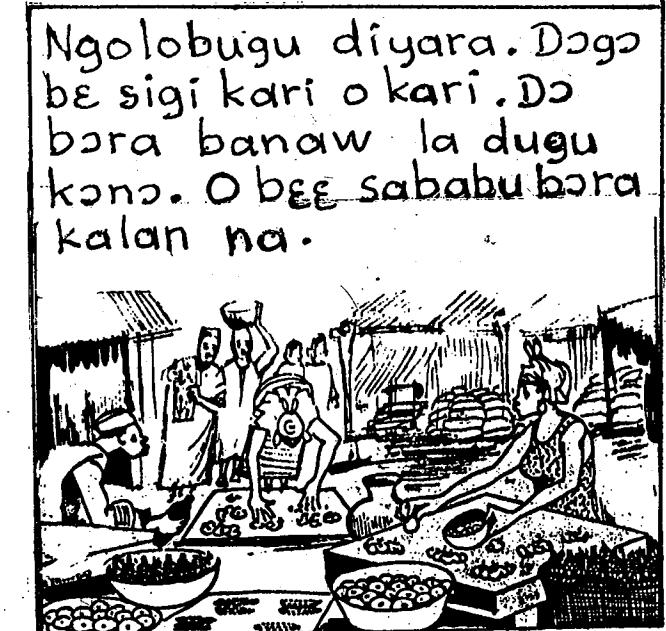
kalan yiriwara kosebe dugu kono. U be dije kibaru-yabee don.

kalanden jolenw cayara: cew ni musow. Madu sera dugutigi ma.

Dugutigi, sisian an ka kalanden gaman kalanna kalanje ni sebenni na ani jate.

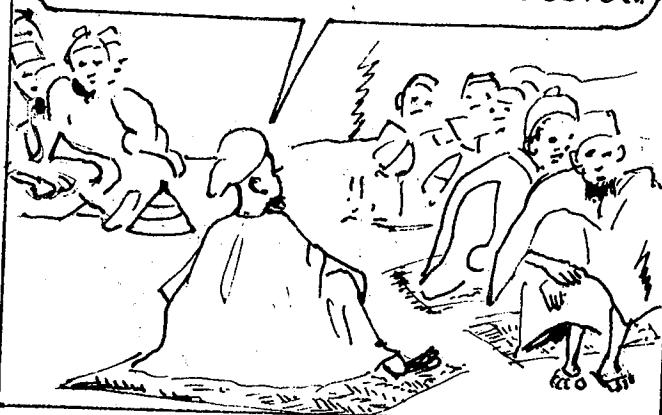

Samiya surunyalen, dugutigi ye jama laje.

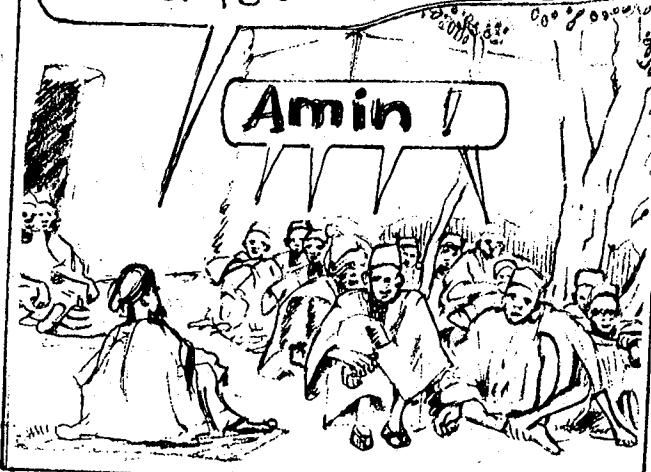
A' ye foro bin, o kera sababu ye a' k'a'jo ni kalan musakaw ye. Fosi te yereta bo. A' kalanna, a' bora dibi la, aw de kere sababu ye k'an ka dugu yiriwa...

...kalanbaliya de y'an jugu fols ye. San osan, baliku - kalanforo be bin dugu in koso. Wari min mana soro..

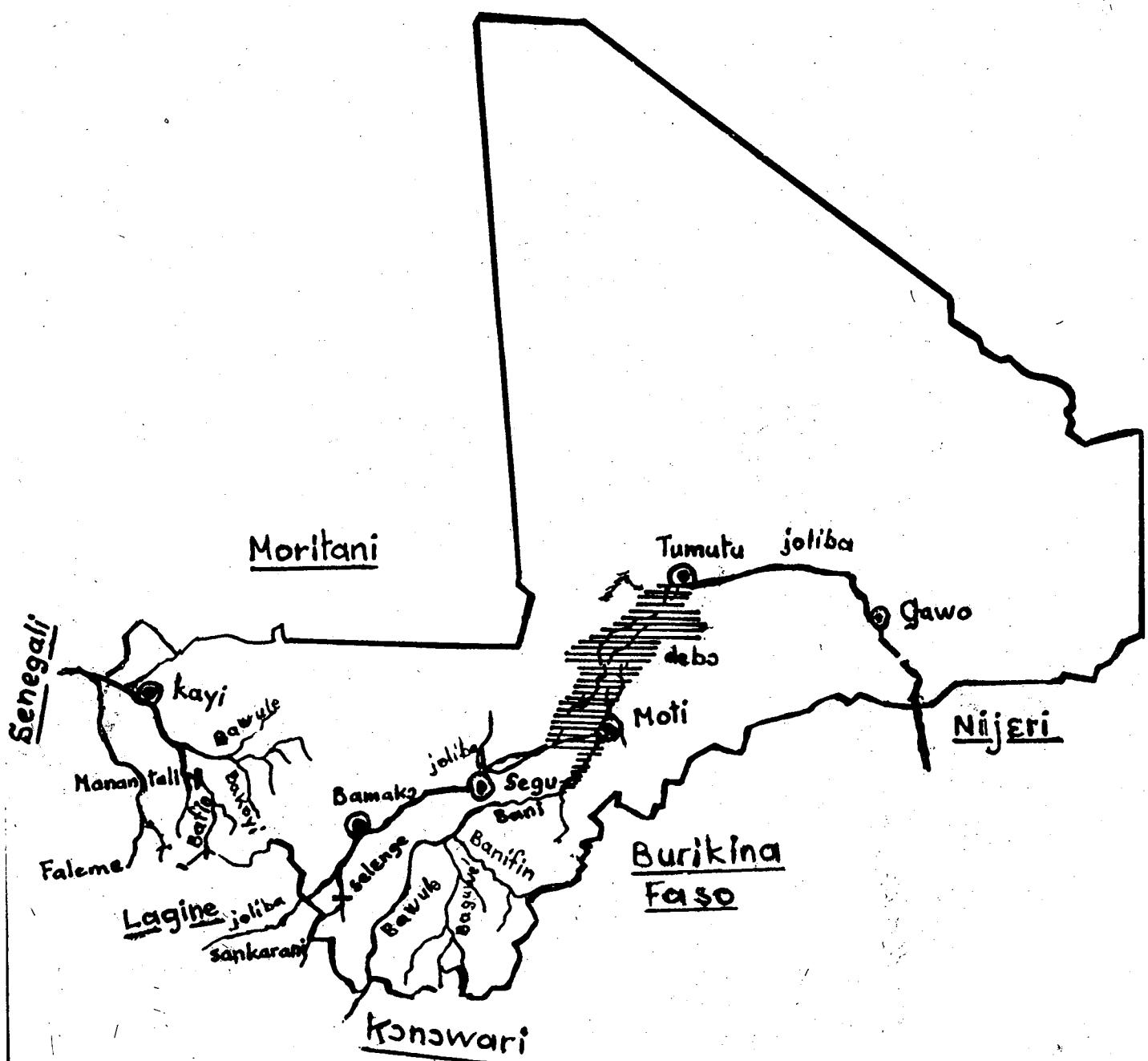
... O te don fen were la ni kalan te. Ala ka kalan tau ne. Ala ka dugu yiriwa ka taa a fe.

An balima balikukalan- denw, an balima karam- gow, a' ye balikukalanforo sene, a' ye baara werew ke, k'u sorow don balikuka- lan musakaw la. O de be sek'a to, an k'an yere ta, ka kalan yiriwa. O do- ron de be ke sababu ye ka keneya, here ni ben sabati dugu koso.

Denba Konare
Amadu Sanogo
Balikukalan Baarada
Bamako BP 62.
Mali

MALI JAMANA BAKO : JOLIBA NI SENEGALI

Mali jamana bako

Ba belebele fila, SENEGBALI ANI JOLIBA de bɛ woyo Mali kono. Babolo dɔw bɛ fara nin ba fila kan k'u sanga bonya. U fila bɛe ju bɛ LAGINE FUTA JALON kuluw la. SENEGBALI BA: Nin ba ju bɛ MAMU dugu lamini na. A bɛ woyo bametere 1700 nɔgonna. A faaba bɛ woyo Mali jamana kono. O woyoli senfɛ, babolo naani b'u ji fara a ta kan. Olu ye BAFIN, BAKOYI, BAWULEN ani FALEME ye. O kanma, Bañin ni Bakoyi bɛ ke nɔgon na Bafulaben dugu kono.

JOLIBA : Joliba janya ye bametere 4200, k'a ta a ju ja ka se a koronyɔrɔ la, n'o ye ATILANTIKI kogɔji ye, Nizeriya jamana na. Sanni a bɛ se yen, a bɛ woyo jamana naani de kono: Lagine, Mali, Nizeri, ani Nizeriya. o de la, a bɛ jate farafinna ba belebelew fɛ. Babolo minw bɛ koro a la, o ye Sankarani, Banin, Baninfin, bagɛ ani Bawulen.

Joliba ni Senegali ba bɛ joyɔroba la Mali jamana kono, ker enkerennnya la sɔrɔ taasira la i n'a fo sene, monni, baganmara, taama...

Baara kolo girinw bɛ na to Jimarayoro nɛnɛma joli bɛ ban sooni MANANTALI. Senegali ba kan. O bɛ ke sababu ye, Mali, Senegali ni Moritani ka kuran sɔrɔ ani ka se ka ji walankata senefɛnw koro.

O sababu kelen bɛ dɔ bo Mali ka kɔnɔhajamanaya la, bari jikankurunbaw joyɔrɔ bɛ dilan KAYI. O la, an magonɛminɛnw bɛ se ka bo Faroje la ka tɛmɛ SENLUWI fɛ ka na fo Kayi Mali kono. A ka ca ni sanji duuru ye bi, baara in nɔgon dɔ kera Sankaranin kunna. O kera sababu numan ye Bamako ma kuranko la. O sira kelen ka kan ka SEGUE, KUCALA, SIKASO, ani BUGUNI lafiya.

Samiye kono, jikankurunw bɛ boli Kulukɔrɔ, Segu, Marakala, Moti, Kabara(Tumutu)ani Gawo ce. Fan dɔ fɛ, u bɛ bo Kankan, Lagine jamana na, ka na fo Bamako.

Joliba sababu la, malo fana bɛ sene Segu ni Moti OFISI mo matɔsene baaradaw la.

W A R I

Cew be girin, ko wari !
 Musow be pan ka puruti, ko wari !
 Denw be kasi, ko wari !
 Faantan ko wari, Faama ko wari
 Su wari ! tile wari !
 An te sigi, an te jo, an te da,
 Cu-cu-cu ! wari, wari, wari !
 Ee ! n balimaw, ne siranna wari ne !
 Wari ye dubaw ci,
 Wari ye sinji fara,
 Wari ye furu dumanw sa,
 Wari ye kanu boroto,
 Wari ye teriya yoboyaba,
 Wari ye hadamadenya tine.
 Mun ye wari ko goya n ye ?
 Janfa juguw be siri wari nofe,
 neji be bo wari nofe,
 Joli be bo wari nofe,
 Mogow yere be sa wari nofe.
 Ko jugu fara ko numan kan, añ ko wari de b'a menabo.
 Maajumanden te tun, fo warijumanden.
 Horonya te laje tun, fo jufakonofen,
 Ni wari b'i kun don min, i ka ni, i donbaga ka ca !
 N'a t'i kun don min, i man ni, donbaga t'i la.
 Hun ! n balimaw an te sabali dooni !
 Wari diya o diya, a te hadamadenya bo abada !

Cekoro Sangare

NIN POYI NIN BE JON WELE?
A BE MUGU TIGI WELE.

Mali k^élefanga!
Mali k^éleden!

Su ani tile
Negeden b^e bila bore kono k'a baratu
Npalan b^e dulon
Foroko b^e dulon
Fali juruba b^e ke ka ce siri
Sanbara jalan b^e don sen na
Bonkaju b^e dulon
Kotoro b^e yangan.
Su ni tile kolosi
Su ni tile w^{oo}si
Maliden ka sunaa
H^{ere} ni lafiya.

POYI

Mali k^élefanga!
Mali k^éleden!
Ka su yeelen bo
Ka tile dibi bo
Jugu ni jore
Jugu ni mone

Ka kobaw tige pan ko kelen
Ka fine ceci girin ko kelen
Mugu ko takami
jugu ko hami.
Tasuma ko balawu
Jugu ko kulukulu.

Mali k^élefanga
I ni janjon!
Disi ani hakili
Pasa ani hakili
Mugu ani hakili
Mali k^éleden!
I ni janjon!

MUSA JAAHI Zuwenkalo tile 26 san 1988
Balikukalan baarada.Bamako

WOYOWAYANKO

Nin poyi in ko di?
Poyi ko horonkels
POyi ko dugamasa!

Fine hawula!
Komobokene!
Ntori ni ji kalan.
Basa ni kokanjan.

Sow girinna hirrr!
Tulobilen ne ni nkelen bo kene
Ye nɔgon ye.
Lahara jigi fara
Walifasomaralaw kokolo
Boyojanw wolobilen!

Woyowayanko dimina.
Su ni tile,
fine kolon,
gongon!

Kuluw yunana
Fotonkotow perenna.
SAMORI joent!
Kuiukanbon!
Horonya ni faso kanut!
Dusu ni hakili!

SAMORI girinna!

Woyowayanko woyora.
Tubabuw yerekeera

Musa Jaabi, Bamako, Zouenkalo tile 5 san 1988

CARM KALANDEN JOLENW KUMAKAN

Kuma koroma

folo: Jurukise kelen b^e ke ka dipes b^e siri. O ye mun ye?
O ye sunogo ye.

-Filanan: Dugu kuturu b^e duloki don kan kelen na; ni mogo
fila b^e taa yoro do, u b'a don kan kelen na. Ni dugu b^e
lajelen b^e taa yoro do, u b^e b'a don kan kelen na.

O ye mun ye?

O ye jana ye.

Sabanan: Fen do b^e dipes kono, ni su kora, a b^e da a kun
kan, ni dugu jera, a b^e jo a sen kan.

O ye mun ye?

Jaabi: O ye kolon ye

Lasina Tera
ka bo BARENA, YOROGOYOGO mara la

KUMA KOROMA

folo: Fen kelen b^e dipes kono, a b^e dumuni min a ka so kono,
n'a y'o dun k^enema, a konobara b^e peren.

O ye fen jumen ye?

Jaabi: O ye sanburuyeri ye

filanan: Fen kelen b^e dipes kono, terimaw, balimamaw,
sinjimaw mana b^en, k'u diya cogo o cogo.. a b'u fara ka bo
ng^ena.

O ye mun ye?

Jaabi : O ye saya ye.

N b^e arajomali baarakelaw fo, kerenk^enenya la; n b^e Mamadu
Jara fo. N ka foli b^e Banbugu dughtigi ye , n'o ye
DAATIN Male ye.

DIRISA MALE «carm» Pegeda , Npesoba mara.

Fili wolonwula

A' ye nin ja fila laje, fili wolonwula be kelen na.Olu ye jumenw ni jumenw ye?

tugutugunintugu

